

Vlaams
Parlement

vergadering **C207**
zittingsjaar 2019-2020

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en
Inburgering

van 9 juni 2020

(Wegens de coronamaatregelen werd deze vergadering via videoconferentie georganiseerd.)

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over telewerken bij de Vlaamse administratie en de lokale besturen – 2401 (2019-2020)	3
VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over bijkomende middelen voor lokale besturen vanuit het noodfonds – 2429 (2019-2020)	
VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over gemeentelijke autonomie bij de aanwending van de middelen uit het noodfonds – 2436 (2019-2020)	12

VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over telewerken bij de Vlaamse administratie en de lokale besturen – 2401 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter:

De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (sp-a): Het is misschien ongebruikelijk, voorzitter, maar ik wil minister Somers 'bedanken' voor zijn antwoord op mijn vraag. Dat antwoord hebben we gisteren in De Morgen kunnen lezen en ook op het nieuws gehoord. Ik vind het jammer dat het op die manier is verlopen en het is ook ongebruikelijk.

Ik zal in eerste instantie mijn vraag op de lokale besturen focussen. Tijdens de coronacrisis schakelden heel veel lokale besturen over op telewerken. Vaak werd er nagenoeg van scratch gestart, maar de veerkracht van de lokale besturen bleek ook in dit geval heel groot te zijn. Bij de diensten van de lokale besturen wordt er waar dit mogelijk was of nog altijd is in grote mate van thuis gewerkt. Toch ging dit gepaard met een aantal kinderziektes en onverwachte problemen, omdat dit voor velen en voor veel lokale besturen een nieuwe manier van werken inhield.

Bij de Vlaamse administratie is de ervaring met telewerken groter. Ook daar werd er een paar versnellingen hoger geschakeld. 'Never waste a good crisis' zijn de wijze woorden van Winston Churchill. Als we die toepassen op de coronacrisis, lijkt het aangewezen om ook uit deze bredere ervaringen met het telewerken lessen te trekken.

Gebeurt er een evaluatie van het telewerken naar aanleiding van deze coronacrisis? Op die vraag in verband met de Vlaamse administratie kregen we gisteren al een antwoord, maar geldt dat ook voor de lokale besturen? Zo ja, hoe zal dat worden aangepakt? Wat zijn de eerste ervaringen en lessen? Indien dat nog niet gebeurde, overweegt u om dat te doen?

Ziet u opportuniteiten om telewerken in de toekomst meer toe te passen, los van crisisperiodes, of zijn hieraan te veel risico's verbonden? Ik spits me nu toe op de lokale besturen, maar het is misschien goed om het ook over de Vlaamse administratie in haar globaliteit te hebben.

Ik had nog een bijkomende vraag naar aanleiding van uw verklaringen gisteren: kan de methodologie die bij de Vlaamse administratie werd gebruikt om de ervaringen rond telewerken te onderzoeken en te analyseren, ook ingezet worden voor de lokale besturen?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer De Loor, u weet dat ik voor u veel respect heb. Ik voel in uw wijze van vraagstelling en spreken een onnodige frustratie. Ik heb het gevoel dat u zich enigszins onrecht voelt aangedaan omdat ik over een enquête heb gecommuniceerd die tussen 2 en 4 juni 2002 bij de Vlaamse administratie werd gehouden. Iets minder dan 6800 ambtenaren hebben hierop geantwoord. De communicatie hierover werd ingegeven door een beslissing van de Vlaamse Regering van vorige vrijdag om 1,7 miljoen euro extra in te zetten voor digitalisering om telewerken mogelijk te maken. Ik kan u geruststellen dat we de bevraging van 2 tot 4 juni niet hebben gehouden omdat we dachten dat u een – weliswaar heel constructieve – vraag zou stellen en daarom nog snel een enquête hebben

georganiseerd. Het is ook niet zo dat de Vlaamse Regering vrijdag heeft beslist om 1,7 miljoen euro uit te geven omdat ze dacht dat u een vraag in de commissie wilde stellen. Ik zou het vanuit uw perspectief als parlementslid positief benaderen en zeggen: 'Great minds think alike.' Op een moment dat men in de schoot van de Vlaamse Regering nadenkt over welke positieve lessen we rond telewerken kunnen trekken, hebt u exact hetzelfde spoor bewandeld, wat u siert en optilt tot het niveau van de Vlaamse Regering.

Om concreet op de vraag te antwoorden: de Vlaamse Regering is eerst en vooral al langer toonaangevend op het gebied van telewerken. Ere wie ere toekomt: we doen dat al sinds 2006. En ere wie ere toekomt: het was minister-president Bourgeois die in 2014 reeds een uitgebreide omzendbrief heeft gemaakt waarbij telewerken centraal werd geplaatst in onze organisatie. Op dat moment was dat zeer innovierend, omdat toen de technologische mogelijkheden en ook het draagvlak in de samenleving, bij vakbonden en bij werkgevers nog veel kleiner waren dan vandaag. Op basis van die omzendbrief heeft men toen daarom, maar ook om een andere reden, als Vlaamse overheid geïnvesteerd in de digitalisering van processen en dienstverlening. Dat is een spoor waarmee we al heel lang bezig zijn en dat ik probeer heel enthousiast en intens voort te zetten, omdat op die manier bedrijfscontinuïteit verzekerd kan worden. We hebben vastgesteld dat de coronacrisis eigenlijk een ongelooflijk grote proeftuin was – als ik het wat oneerbiedig mag zeggen – op vlak van plaats- en tijdsafhankelijk werken (PTOW). Dat is misschien een van de dingen die we moeten veranderen in de toekomst, dat is niet bepaald een sexy benaming voor thuiswerken: PTOW-werken. Je hebt al zin om terug naar kantoor te komen als je dat uitspreekt. Ik denk dat we daar een nieuwe naam voor moeten vinden.

We hebben digitaal een enquête gedaan tussen 2 en 4 juni. 6677 personeelsleden hebben meegedaan. We hebben 7 vragen gesteld. Wat straf was – ik wil dat ook even meegeven, ook aan de andere collega's –: wij hebben die enquête gelanceerd om half zeven 's morgens, en om zeven uur 's morgens hadden al 300 mensen de bevraging niet alleen opengedaan, maar ook beantwoord en teruggestuurd. Wat viel daar op: vooral vrouwen en vooral 50-plussers. We kunnen daar allerlei beschouwingen bij maken, maar ik vond dat toch wel opvallend. Maar wat vooral opviel was dat 300 mensen dat al deden voor zeven uur 's morgens, wat nog maar eens een bewijs is dat thuiswerken ook flexibiliteit met zich meebrengt, spontane flexibiliteit. Mensen die zeggen: we beginnen onmiddellijk, we zijn vroeg wakker, we gaan al een uurtje werken, en daarna gaan we ontbijten en doen we onze kindjes weg, en dan haken we weer in.

Uit die vragen blijkt dat het over het algemeen goed gaat met onze Vlaamse personeelsleden die thuis hebben gewerkt. 85 procent ging akkoord, 59 procent van de ambtenaren die de vragen ingevuld hebben, stellen dat ze voldoende regelmatig contact hadden – dat was het meest positieve cijfer –, tegenover 26 procent die zeggen van niet. Dus voor elke persoon die vond dat er te weinig contact was, zijn er wel meer dan twee die vonden dat ze genoeg contact hadden.

Wat de ondersteuning van leidinggevenden betreft, of ze genoeg ondersteuning gehad hebben: 69 procent zegt 'ja', 16 procent zegt 'neen'. Dus voor elke persoon die vond dat hij te weinig ondersteuning had, zijn er vier en een half die zeggen ondersteuning genoeg gehad te hebben. Dat zijn toch wel positieve cijfers, cijfers die ons aanmoedigen om van telewerken de norm te maken. En als ik zeg dat telewerk de norm moet worden, bedoel ik niet dat ambtenaren per definitie thuiszitten, maar dat het een onderdeel wordt van een normale werkomgeving, dat je een mix krijgt van op kantoor zitten, thuiswerken of op een coworkingplace.

Want er zijn natuurlijk ook nadelen, we kennen die allemaal: het teamgevoel, brainstormingsessies bijvoorbeeld – die doe je best toch altijd in groep –, maar

ook daar kan een hele evolutie gerealiseerd worden. Er zitten ook antwoorden op vlak van mobiliteit, antwoorden op vlak van vastgoed – minder kantoren. We moeten onze Vlaamse administratieve centra (VAC's) ook een beetje herdenken en er wat meer open huizen van maken, waar mensen coworkingplaces aantreffen waar ze ook anderen, niet-ambtenaren, ontmoeten, om een stukje interactie te kunnen organiseren. Er is daar dus heel veel mogelijk, en daar wil ik de komende weken en maanden aan werken om een nieuwe omzendbrief te maken, zeg maar tegen het einde van dit jaar, die dan vanaf 2022 kan werken.

Ook bij de lokale besturen hebben we een bevraging gedaan, mijnheer De Loor, in een vroeger stadium van de coronacrisis. De bevraging liep van maandag 20 april tot woensdag 6 mei. Er werd naar alle lokale besturen – 1311 mailadressen – een vragenlijst gestuurd. 44 procent van de lokale besturen heeft geantwoord, wat een goede respons is, gelet op het feit dat de coronacrisis lokale besturen toen zwaar onder druk zette. Dit onderzoek leverde de volgende resultaten op: 28.521 personeelsleden, op een totaal van 98.296, hebben telewerk uitgevoerd. Dat is 30 procent.

Ik vind dat een redelijk hoog percentage, als je bedenkt wat voor ambtenaren lokaal functioneren. Niet elke ambtenaar heeft een job die via telewerk uitgevoerd kan worden. Een karikaturaal voorbeeld: iemand die instaat voor het onderhoud van de groenvoorzieningen in de publieke ruimte kan je moeilijk laten telewerken in zijn eigen tuin. Andere dienstverleningen, zoals archiefwerk, lenen zich niet tot thuiswerk. Thuiswerken bleek bij vele besturen nog niet ingeburgerd te zijn. Dat heeft waarschijnlijk te maken met de korte woon-werkverplaatsingen, de nabijheid van de werkgever, anders dan bij de Vlaamse administratie. Wat ook niet vergeten mag worden, mijnheer De Loor, is dat niet elke thuissituatie zich leent tot telewerken. Er zijn mensen die niet de mogelijkheid hebben om thuis te werken.

De lokale besturen melden dat ze bij de aanvang geconfronteerd werden met nogal wat problemen. Dankzij de inzet van het personeel en creatieve oplossingen, bijvoorbeeld het huren van laptops, werd aan de meeste problemen verholpen. Het ging veelal over technische problemen: een tekort aan laptops, slechte verbindingen, moeilijke technische ondersteuning.

De meeste personeelsleden deden thuiswerk met behoud van het oorspronkelijke takenpakket. 0,8 procent – toch acht op de duizend – van de personeelsleden voerde thuis een ander takenpakket uit. Dat zegt heel veel over de openheid en flexibiliteit van zowel de lokale besturen als de lokale ambtenaren. Dat is slechts een kleine maar reële groep.

Hoe willen we hiermee verderdoen? Wat de Vlaamse overheid betreft, heb ik u al geantwoord dat de omzendbrief van 2014 geactualiseerd zal worden. Er zal meer doorgedruwd worden op het vlak van telewerken en die mix zal nog meer de norm worden. Uit een bevraging van BDO blijkt dat bijna 91 procent van de werknemers zegt een tot drie dagen thuis te willen werken. Dat is het ideaal: niet vijf dagen maar een tot drie. Meer specifiek zegt 61 procent twee dagen per week thuis te willen werken. Ik denk dat we daarnaartoe moeten evolueren. We moeten daar verder aan werken en goed kijken wat de voor- en nadelen zijn, maar daar wil ik mijn tijd voor nemen.

De lokale besturen zijn autonome werkgevers en beslissen dus zelf over het kader waarin ze werken. Ik wil wel ook daar telewerk verder faciliteren. Ik wil bijvoorbeeld besturen ondersteunen en helpen door hen te informeren over de mogelijkheden om de infrastructuur aan te passen en materiaal aan te schaffen en door uit te leggen welke omkadering er nodig is en best practices te delen. Zodra ons regelgevend kader op poten staat, kunnen we dat ook aanreiken aan lokale besturen ter inspiratie. Ik wil daarvoor een kader opstellen maar niet verplichten.

Dat is een manier om de lokale besturen die – het ene al meer dan het andere – gemerkt hebben wat de mogelijkheden zijn van telewerken, maximaal te ondersteunen.

Ik hoop dat ik daarmee een antwoord heb gegeven op uw vragen, mijnheer De Loor.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (sp.a): Minister, dank u wel voor uw bijkomende antwoorden. Ik ben er mij inderdaad van bewust dat het niet op basis van mijn vraag is dat de Vlaamse Regering initiatieven heeft genomen. Zoveel eer valt mij inderdaad niet te beurt. Zo hoog schat ik mezelf ook niet in. Dat dat aan de gang was, kan ik mij zeer goed voorstellen. Maar de timing van de communicatie bepaalt u wel zelf. Dat wou ik er nog aan toevoegen.

Minister, die bevraging van de lokale besturen is in april gebeurd. 44 procent heeft geantwoord. Het zou goed zijn dat de zaken die u voor de Vlaamse overheid als richtlijnen meegeeft, ook aan de lokale besturen ter beschikking worden gesteld. Zo kunt u ze, zonder afbreuk te doen aan de lokale autonomie, maximaal ondersteunen in hun telewerk. Zo moeten ze niet allemaal opnieuw het warm water uitvinden. Het is misschien ook aangewezen om over een paar weken of maanden een nieuwe bevraging te doen. Sommige lokale besturen zijn voor die eerste opstartfase van scratch begonnen. Die eerste fase was waarschijnlijk zeer moeilijk en vergde de nodige creativiteit. Het zou goed zijn om die bevraging nog eens te herhalen wanneer de ervaringen zijn aangedikt.

Zal de omzendbrief met een aantal richtlijnen naar de Vlaamse administratie en naar de Vlaamse overheid ook toepasbaar zijn en haalbaar voor de lokale besturen? Zo zouden zij maximaal kunnen worden ondersteund bij hun telewerk.

Minister, ik las gisteren in de krant dat u 2 miljoen euro had vrijgemaakt voor lokale besturen. Werd al geëvalueerd hoe die middelen werden ingezet, wat de ervaringen zijn?

Wat de Vlaamse administratie betreft, ben ik heel blij te horen dat daar zo'n grote respons op is gekomen en dat die respons positieve resultaten heeft opgeleverd inzake het telewerken. Het lijkt me dan ook logisch dat telewerk de norm zal worden, zoals u gisteren stelde. Maar, minister, we moeten streven naar een duurzaam telewerkbeleid. We moeten aandacht hebben voor de perverse gevolgen van dat telewerk. U hebt er een aantal opgenoemd. Er is het gemis aan sociale contacten. Bepaalde werkzaamheden gebeuren beter in groep, bijvoorbeeld een brainstormingsessie. Met telewerk verwaarloos je ook je netwerking en zijn er minder kansen op promotie. Er zijn nog andere aandachtspunten, die voor zowel werknemer als werkgever mentale en logistieke aanpassingen vereisen. Die moeten we zeker ook in ogenschouw nemen.

Minister, er wordt heel frequent verwezen naar de aanpak van het fileleed, naar de positieve effecten op de mobiliteit. Er zijn echter ook reboundeffecten waarmee we rekening moeten houden in de discussie over telewerken. Ik noem er een paar.

Er zijn mensen die al gebruikmaakten van het openbaar vervoer. Als ze dan toch naar hun kantoor gaan, schakelen ze weer over naar de wagen. De file is vaak de weerstand om niet met de wagen maar met het openbaar vervoer te reizen. Als die file wegvalt, grijpen sommigen opnieuw naar de wagen in plaats van naar het openbaar vervoer.

Een tweede reboundeffect is dat als de ritten die de mensen dagelijks maken naar hun kantoor wegvallen, er in de vrije tijd meer ritten zullen worden gemaakt. Dat blijkt uit onderzoek.

Er wordt veel te snel gezegd dat het ook positieve gevolgen voor het klimaat en milieu heeft en dat er minder luchtvervuiling is. Uit onderzoek blijkt dat mensen dan meer verplaatsingen in hun vrije tijd doen en bijkomende ritten maken.

Tot slot wil ik ook de nadruk leggen op het ruimtelijk effect. Als telewerken echt de norm wordt bij onze Vlaamse overheid en in ons economisch leven, dan heeft dat een ruimtelijk effect. Mensen zullen sneller een baan aannemen in een bedrijf dat verder van huis ligt of ze zullen verder van hun werk gaan wonen. Dat is ook niet zo positief en kan invloed hebben op de ruimtelijke ordening.

Dit wilde ik zeker nog toevoegen aan het debat, minister.

De voorzitter: De heer Van Miert heeft het woord.

Paul Van Miert (N-VA): Ik denk dat we de ingeslagen weg, die we in de lokale besturen en ambtenarij door de coronacrisis hebben moeten bewandelen, zeker moeten blijven volgen. We hebben bij ons toch wel kunnen vaststellen dat we door telewerken en vooral door het werken op afspraak geen prestatievermindering zien. Er is ook geen vermindering in de dienstverlening. Van onze burgers hebben we over de dienstverlening of de inhoud van de dienst op zich geen klachten gehad, integendeel. Er is een vorm van flexibiliteit ontstaan, met dien verstande dan dat ik de heer De Loor ook wel volg, want ik zie door die flexibiliteit heel wat van mijn collega's heel late avonduren maken. Ze werken tot tien, elf, twaalf uur 's avonds. Ik wil er waakzaam voor blijven dat we die weg opgaan, ook al weet ik dat dit een aparte situatie is, een crisissituatie. Als ik op lokaal niveau naar de inzet voor bijvoorbeeld de heropening van onze horeca kijk, dan vind ik dat we de mensen ook wat tegen zichzelf moeten beschermen omdat ze nu continu kunnen werken. Er zijn soms personeelsleden die er de kantjes van aflopen, maar er is ook heel veel personeel dat enorm gemotiveerd is om zich voor hun stad en burgers in te zetten.

Waar wij lokaal heel hard op inzetten, is het behoud van werken op afspraak. Dat geldt onder meer voor de dienst Burgerzaken als het gaat over het afhalen van identiteitskaarten of de aangifte van geboortes. Die grote toeloop van burgers in de ontvangstzalen is zeker in deze tijd niet gepast, maar het heeft ook voordelen om wat gestroomlijnder te werken als er geen corona is. Wij hebben ook heel zwaar ingezet op de technische ondersteuning met smartphones en laptops zodat mensen van thuis kunnen werken. Dat zal ook later zijn voordelen hebben.

Ik heb twee oproepen voor u, minister. Als er toch een omzendbrief zal komen, denk ik dat we die verder moeten meenemen naar het lokale niveau. Ik voel heel erg dat we hiermee in een kleinere centrumstad verder kunnen gaan, al is dat misschien niet zo bij een grotere administratie zoals bij u in Mechelen. We hebben die besluitniveaus. Het is helemaal niet denigrerend bedoeld, voorzitter, maar als ik naar u kijk, dan is het zo dat je in de kleinere gemeentes die uitgebouwde administraties niet hebt. Ik voel wel dat er heel veel mensen op zoek zijn naar aansturing, ideeën en een bepaald kader waarin men kan opereren. Het is niet evident om dat vanuit je eigen administratie uit te tekenen. Dus toch een oproep, minister, om een mooi kader uit te werken waarmee wij als lokale besturen dan verder kunnen.

Ik denk dat ook de heer De Loor er al naar gevraagd heeft, maar ik zou tot slot toch willen pleiten voor een evaluatiemoment. U kunt dat zelf het beste inschatten. Misschien kunt u volgend jaar, als we een maand of tien volgens dit nieuwe regime gewerkt hebben, een round-up doen binnen de grote en kleine gemeentes en vragen hoe zij hiermee zijn omgegaan en wat we eventueel kunnen verbeteren of aanpassen.

Dat zijn mijn twee oproepen voor u, minister. Ik denk dat we verder over alle partijen heen wel doorhebben dat de ingeslagen wegen die we binnen de

ambtenarij en dienstverlening bewandelen, met telewerken en werken op afspraak, ook in het postcoronatijdsperk zullen voortzetten.

De voorzitter: Mijnheer Van Miert, u hebt zich niet aan de tijd gehouden.

De heer Buysse heeft het woord.

Yves Buysse (Vlaams Belang): Ik heb ook een aantal opmerkingen en vragen. Minister, wat de bevraging zelf betreft: ik denk dat de suggestie van collega De Loor zeer goed is, namelijk dat dit herhaald moet worden. Ik heb zelf vastgesteld dat er wel duidelijk een evolutie is tussen wat de mensen de eerste weken ervaren en wat men nu na drie maanden ervaart. Dat gaat in de twee richtingen. Dat dat opnieuw gedaan wordt, zou dus een goede zaak zijn.

Maar hebt u bij die bevraging ook een onderscheid kunnen maken tussen de ambtenaren met schoolgaande kinderen en de ambtenaren zonder schoolgaande kinderen? Het is immers wel een andere manier van telewerken, als je ondertussen ook moet inscannen, Smartschool opladen en dergelijke zaken. Misschien kan dat wel een ander beeld geven aan die categorie van mensen.

Wat belangrijk is en niet aan bod is gekomen, denk ik: is er bij die bevraging ook geïnformeerd bij de leidinggevenden? Hoe staan die daartegenover? Ik heb die vraag ook gesteld aan professor Baert. Die heeft ook heel vlug een enquête gedaan en gaf ook toe dat het wel perfect zou kunnen dat alle medewerkers heel tevreden zijn, maar dat de leidinggevende vindt dat het systeem niet goed loopt, of omgekeerd. De bevraging van leidinggevenden zou ook wel een meerwaarde kunnen bieden.

Collega De Loor heeft ook een aantal keerzijdes van de medaille belicht. Misschien heel kort nog over het onderscheid tussen werk en privé: we stellen vast dat de vervaging daarvan heel rap kan opduiken, met alle mogelijke gevolgen van dien. Ik denk dat men misschien vlugger in een aantal stresssituaties zal komen in het thuiswerk als men daar constant die werkdruk ondervindt. Ook daar is de mentaliteit of de attitude van de leidinggevende van belang. Minister, denkt u ook daar om eventueel ergens bij te sturen, om eventueel leidinggevenden de nodige opleiding te geven om daarmee om te gaan?

Tot slot wil ik het ook nog over de centen hebben. Er wordt al gesproken over 1,7 miljoen euro extra voor e-learning. We stellen het allemaal vast, alle werkgevers worden geconfronteerd met de extra kosten die gemaakt moeten worden: de energiekosten thuis, telefonie, eventueel een extra groot scherm om te kunnen werken. Voorziet u daar ook bijkomende middelen?

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Ik denk dat iedereen hier zeer positief staat ten opzichte van telewerk. De vraag is niet of telewerken zal doorbreken, maar hoe het zal doorbreken. Goed telewerk vraagt een goede werkomgeving, een specifieke werkomgeving, zowel thuis als op kantoor.

Minister, ik vind het dan ook goed dat u twee enquêtes hebt gedaan, een bottom-upbevraging is altijd een goed plan. Ik heb twee vragen daarover. Zijn er uit die enquête al heel concrete zaken naar voren gekomen waar het personeel, zowel in de lokale besturen als in de Vlaamse overheid, vindt dat er geïnvesteerd moet worden? Zeggen zij al iets over de thuisomgeving, dat ze daar een aantal extra zaken willen, of op kantoor, bijvoorbeeld rond teleconferenties?

De tweede vraag sluit aan bij wat collega Buysse reeds vroeg. Zijn er gesprekken met leidinggevenden geweest? Zijn er ook al gesprekken geweest met de vertegenwoordigers van ons personeel, de vakorganisaties?

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Dank u wel, voorzitter. Ik zal ook kort en bondig zijn. Ik dank collega De Loor voor zijn interessante vraag. We hebben in de commissie Economie de voorbije weken verschillende hoorzittingen gehad. Een van de lessen die we daaruit trekken – dat is toch wat men ons zei – is dat de coronacrisis zal zorgen voor de definitieve doorbraak van het thuiswerken. Er bestond veel weerstand of argwaan bij werkgevers, maar die is nu doorbroken. Ik denk dat het dus een goede zaak is dat de Vlaamse overheid daar het goede voorbeeld wil geven door zijn personeel meer mogelijkheden te geven om thuis te werken. Er werd al verwezen naar mogelijke nadelen. Minister, ik hoop dat die goed in kaart worden gebracht. Zo wees professor Baert op de mogelijkheid van minder promotiekansen, minder netwerken. Dat moet goed in het oog gehouden worden. Het is ook goed, minister, dat u de lokale besturen hiertoe aanmoedigt.

Ik heb nog een heel specifieke vraag naar de Vlaamse overheid. Als men massaal zou overschakelen op telewerken, heeft dat misschien ook wel een invloed op de nood aan kantoorruimte, vooral in Brussel. Er zijn grootse plannen. Er is al een nieuw kantoorgebouw geopend aan Tour & Taxis. Er is nu een groot plan voor kantoor 2023 aan de Brusselse WTC-torens. Zal uw nieuwe omzendbrief impact hebben op de plannen voor nieuwe kantoorgebouwen? Zal de kantoorruimte van de Vlaamse overheid in Brussel afgebouwd worden? Waarschijnlijk hebt u daar nu nog geen zicht op, maar het is iets om mee in het achterhoofd te houden.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dank u, collega's, voor alle interessante vragen. Eerlijk gezegd valt het me op dat we allemaal, over de partijgrenzen heen, geboeid zijn door de mogelijkheden in de confrontatie met dat telewerken. Dat is iets dat we, ook zelf, hebben leren kennen. Voor covid had ik zelf nog nooit deelgenomen aan een vergadering via Teams of Zoom. Bij mij is dat nu een ingebakken onderdeel geworden van mijn werkomgeving. Ik denk dat dat voor iedereen van ons zo is. We hebben ook gezien dat onze administratie daarmee heeft leren omgaan. Heel veel heeft natuurlijk ook te maken – en dat is het mooie eraan – met het feit dat vertrouwen geven ook betekent dat veel mensen in staat zijn om verantwoordelijkheid te nemen. Bij leidinggevenden was er soms wantrouwen aanwezig. Zo vreesden bedrijfsleiders dat er misbruik gemaakt zou worden van het geven van te veel vrijheid. We hebben de voorbije maanden toch moeten vaststellen dat er een stuk wederzijds vertrouwen gegroeid is.

Mocht dezelfde crisis zich vijf jaar geleden hebben voorgedaan, dan stond de technologie om dit allemaal mogelijk te maken nog niet op hetzelfde niveau als vandaag. Vandaag merken we dat er veel mogelijk geworden is dankzij de goed functionerende technologie en ICT-mogelijkheden. Er is dus een verschuiving geweest in de realiteit.

Een andere vaststelling die we allemaal delen, is dat dit natuurlijk voordelen heeft maar dat er ook dreigingen zijn, dingen die we in het oog moeten houden. Dit werd al aangehaald door verschillende sprekers: de heer De Loor, de heer Buysse, de heer Warnez, de heer Ongena, de heer Van Miert. Ze hebben allemaal gezegd dat dit positief is maar dat hier en daar toch ook voorzichtigheid geboden is.

Collega De Loor, ik vind uw suggestie een goede suggestie. Ik denk dat u zichzelf niet mag onderschatten. U zegt dat u zichzelf niet zo hoog inschat. Dat is niet goed, u moet met een goed zelfbeeld in het leven staan. Ik denk dat uw suggestie om een nieuwe bevraging te doen – niet onmiddellijk, maar als er wat tijd over gegaan is, een soort terugblikbevraging – een goede suggestie is. De bevraging die we gedaan hebben, was een heel korte bevraging, met zeven heel eenvoudige vragen en simpele antwoorden. Ik denk dat we geen zware bevragingen moeten doen. Het

feit dat zoveel mensen eraan meegedaan hebben, bewijst volgens mij dat dit de juiste formule is. Ik neem die goede suggestie dus zeker mee en zal aan de lokale besturen voorstellen om binnen een aantal weken of maanden hetzelfde te organiseren. Ik vind dat positief.

De huidige omzendbrief PTOW van Geert Bourgeois van 2014 is te bekijken op de website van de Vlaamse overheid. Als er een nieuwe omzendbrief is, zal die ook op de website komen en zullen wij dat elders duidelijk maken.

Het is heel vroeg om te antwoorden op uw vraag over de 2 miljoen euro die we hebben ingezet voor de lokale besturen. Die beslissing is nog maar twee weken geleden genomen. Het is te vroeg om nu al te evalueren wat de lokale besturen daarmee hebben gedaan. Het geld is nog niet overgemaakt. Waarschijnlijk hebben de lokale besturen er in het schepencollege nog niet over gepraat. Die evaluatie komt er later, maar ik bewonder alvast uw betrokkenheid en uw wil om zo snel mogelijk informatie te vergaren.

U hebt terecht gezegd dat telewerken, of werken op afstand, duurzaam moet zijn. Ik denk dat ook. Daarom nemen we onze tijd, we gaan die omzendbrief niet holderdebolder maken. Wij zullen hem maken tegen het einde van het jaar. De leidinggevende ambtenaren hebben heel veel ervaring opgedaan. Wij hebben een sterk korps van leidinggevende ambtenaren. We zullen ook praten met de vakbonden, dat lijkt me de logica zelf. We moeten zeker niet de ambitie hebben om een soort van lockdown te organiseren voor personeelsleden, die hun huis niet meer verlaten en geen contacten meer hebben. Men moet in het netwerk blijven, met moet promotiekansen blijven hebben, de teamgeest moet blijven bestaan. Dat zijn allemaal belangrijke zaken. We zijn het allemaal eens met alles waarvoor u en de andere collega's waarschuwen. We moeten inderdaad een duurzaam kader maken.

Over de reboundeffecten vond ik u wat pessimistisch. Er is de filosofie dat mobiliteit geen vloeistof maar een gas is. Zodra er een nieuwe weg is of er verdwijnen mensen uit de mobiliteit, wordt dat onmiddellijk opgevuld met nieuwe mobiliteitsstromen. Dat is een bepaalde kijk op mobiliteit die waarschijnlijk voor een deel wel werkelijkheid is, maar ik denk dat dit niet betekent dat als wij op een grote schaal in onze samenleving kiezen voor telewerken, dit geen impact zou hebben op de mobiliteit. Je kunt met die ruimte ook andere dingen doen. Je kunt haar herbestemmen, of meer ruimte creëren voor andere vervoersvormen. Bovendien zullen mensen wat meer ruimte hebben en wat meer uren vrij hebben als ze thuis werken. Men zal niet elk vrij uur in de wagen kruipen om ergens heen te rijden. Ik heb veel gehoord en gelezen dat de mensen opnieuw van hun directe omgeving zijn beginnen te genieten, van hun eigen dorp, gemeente of stad, van de regio waar ze leven. De mensen hebben dingen herontdekt, onder meer levenskwaliteit, en dat moeten we proberen te behouden.

Collega Van Miert, u hebt over het telewerken een aantal terechte opmerkingen gemaakt en bezorgdheden aangekaart. U hebt verwezen naar werken op afspraak. Ik wil daarop blijven inzetten. Als je werken op afspraak hebt geïntroduceerd in het lokale bestuur, valt dat niet 100 procent te combineren met telewerken. Maar zelfs daar zijn er mogelijkheden. Ik kan mij inbeelden dat een afspraak maken met een ambtenaar ook via Teams of Zoom mogelijk kan worden. De burgers beginnen dat te kennen. Met moet niet meer naar het gemeente- of stadhuis komen. Men kan van thuis uit of vanop de werkplek contact hebben met de administratie.

U zegt terecht dat ik zwaar heb ingezet op digitalisering. Wij moeten dat pad verder bewandelen. Het moet zover komen dat burgers principieel niet meer naar het stadhuis hoeven te komen. In Nederland zijn er op dit ogenblik experimenten bezig in vier of vijf gemeenten die de handen in elkaar hebben geslagen en die hebben gezegd dat ze gemeenten zonder gemeentehuis willen worden, theoretisch zonder

gemeentehuis. De burger moet daar voor niets meer zijn, alles kan principieel op afstand worden gedaan. Zij organiseren wel nog de mogelijkheid om naar het gemeentehuis te gaan, maar als de burger geen tijd of geen zin meer heeft om aan te schuiven, hoe schoon het stadhuis van Turnhout ook is, dan krijgen zij de mogelijkheid om dat te vermijden. We hebben al een hele weg afgelegd, maar ik denk dat wij met de digitalisering nog vooruit moeten.

Ik wil de omzendbrief die we voor Vlaanderen zullen maken, niet tegelijkertijd een omzendbrief voor de lokale besturen laten zijn. Ik wil de lokale autonomie respecteren. Wij hebben een soort van handreiking, een soort van kader, waarmee men op lokaal niveau aan de slag kan gaan als men dat wil.

We moeten die evaluatie inderdaad op een bepaald moment maken. We moeten nog eventjes wachten, tot alles opnieuw rustig is, om dat te doen.

Mijnheer Buysse, we hebben inderdaad een bevraging gedaan die ook onderzocht met wie we aan het spreken waren. 15 procent van de 6677 mensen die we bevrraagd hebben, was leidinggevend en 82,6 procent was niet leidinggevend. 52,3 procent had schoolgaande kinderen of thuis hulpbehoevende kinderen en 47,7 procent niet. Wat stellen we vast? De appreciatie bij mensen met schoolgaande of hulpbehoevende kinderen was lager. Dat was ook zo bij de leidinggevenden. Maar wat me toch opviel, was dat het verschil tussen de verschillende groepen veel kleiner was dan ik had gedacht. U en ik zullen, denk ik, instinctief zeggen dat mensen die thuis hulpbehoevende kinderen hebben, thuiswerk veel lastiger vinden en daar veel negatiever over zullen zijn. Dat valt al bij al mee. Er zijn natuurlijk ook voordelen. Ouders zijn ook wel graag bij hun kleine kinderen. Het is dubbel: soms is het zwaar en belastend en moeilijk om te combineren, maar als je kunt thuiswerken, kun je ook beter je agenda plannen. Er zijn dus voor- en nadelen. Uit die bevraging bleek dus dat zij iets minder enthousiast waren dan de anderen, maar niet heel veel minder. Ik wil dan ter relativering nog toevoegen dat we nu in moeilijke omstandigheden hebben getelewerkt, want heel veel mensen moesten dat doen met hun kinderen thuis. In normale omstandigheden zitten veel kinderen op school. Nu gebeurde het in de moeilijkste omstandigheden. Eigenlijk was dit het vakantieregime met de kinderen thuis.

U hebt me ook naar de scheiding werk-privé gevraagd. Een opvallend hoog aantal antwoordde dat ze dat goed kunnen combineren. Het gevaar bestaat dat mensen soms 's avonds laat beginnen te werken of niet meer kunnen stoppen – dat zullen alle commissieleden wel hebben als ze aan het werk zijn –, maar toch waren de respondenten over het algemeen wel tevreden over de tijden waarop ze werkten. Er zijn mensen die vroeger beginnen, er zijn ook mensen die 's avonds werken, maar die kijken ook naar de momenten waarop het gezin belangrijk is. Dat moeten we in het oog houden, we moeten dat blijven monitoren en daarvoor een goed kader creëren. Daarover was de bevraging echter positiever dan ik had vermoed.

Ondersteuning kan vandaag al. Je kunt vandaag 20 euro per maand krijgen voor een vergoeding voor je internetabonnement. Welke stimuli we kunnen geven en hoe we die zullen ondersteunen, wil ik eerst grondig onderzoeken met de leidinggevende ambtenaren. Ik wil met het veld praten. Dat zal deel uitmaken van de omzendbrief. Ik ben het met u eens, mijnheer Buysse, dat daarover moet worden nagedacht.

Mijnheer Warnez, u vroeg of er nog overleg zou zijn met de syndicaten. Ja, dat is evident. We moeten ook overleggen met de leidinggevenden en we moeten hierover ook met de specialisten praten. Ik vind het evident dat we met de syndicaten hierover van gedachten wisselen, zeker ook omdat ik daar uiteenlopende geluiden hoor. Ze zijn deels voorzichtig, je zou het met slechte wil conservatief kunnen noemen, maar voorzichtigheid is in dezen een beter woord. Tegelijkertijd heb ik

het gevoel dat de vakorganisaties ook mogelijkheden in het voordeel van de werknemer zien. Het is daar ook een beetje eten en drinken. We moeten daar met hen zeker over praten.

De laatste vraag van de heer Ongena ging over de kantoormuimte. Voor alle duidelijkheid: hiervoor is minister-president Jambon verantwoordelijk. Hij is met Het Facilitair Bedrijf verantwoordelijk voor de infrastructuur met gebouwen en kantoren. Er bestaat inderdaad een investeringsprogramma. Ik ben er echter ook van overtuigd dat thuiswerken een impact zal hebben, dat kan bijna niet anders. We hebben al organisaties waarin men vertrouwd is met telewerken en de inzet op coworkingplaces in de lokale entiteiten, zodat mensen in hun eigen regio of omgeving kunnen gaan werken.

De kostprijs zal lager zijn, men zal minder vierkante meter nodig hebben. Hoeveel minder, hoe groot de impact is, is voor mij niet duidelijk. Ik zal daarover zeker in overleg gaan met collega Jambon, we gaan daar ook in de schoot van de Vlaamse Regering over spreken. U weet dat wij een relanceplan willen maken, economisch en maatschappelijk. misschien zal dat wel een van de elementen zijn: kijken wat we geleerd hebben uit corona-telewerken. En belangrijker: is ons investeringsprogramma nog hetzelfde, of werken we dit nog af, maar gaan we in een iets verdere toekomst kijken waar er geminderd moet worden? Daarover zal de minister-president zeker zelf ook ernstig beginnen na te denken, en daarover zijn we al aan het nadenken. We zullen dat in de schoot van de Vlaamse Regering verder bespreken. Maar er is een correlatie, zelfs een blinde ziet dat – om het op zijn Mechels te zeggen.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (sp-a): Minister, bedankt voor uw antwoorden. Ik denk dat thuiswerken, wegens de omvangrijke winsten voor de werknemer en de werkgever, maar ook voor de mobiliteit en het milieu, als grote overwinnaar uit deze COVID-19-pandemie zal komen. Ik ben zeker niet pessimistisch, minister, maar ik wil toch benadrukken dat we dat in een breder kader moeten zien, en dat we alle elementen in de weegschaal moeten leggen in ons streven naar een duurzaam telewerkbeleid.

Ik ben tevreden dat u de bevraging bij de lokale besturen binnen afzienbare tijd zult herhalen, zodat we daar ook lessen uit kunnen trekken. Ik zou ook willen pleiten voor een maximale ondersteuning van die lokale besturen wat betreft het telewerk, zodat zij ook kunnen streven naar dat duurzaam telewerkbeleid.

Tot slot, minister, wat mijn zelfbeeld betreft: ik zal uw advies volgen en ik beloof om er werk van te maken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over bijkomende middelen voor lokale besturen vanuit het noodfonds – 2429 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over gemeentelijke autonomie bij de aanwending van de middelen uit het noodfonds – 2436 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Minister, we hebben het hier al een paar keer gehad over de mogelijke zware negatieve impact van de coronacrisis op de lokale financiën en de begroting van onze steden en gemeenten. Op dat vlak was het voor hen vorige week een goede week, want vorige week maakte u bekend dat van de 300 miljoen euro uit het noodfonds er 87,3 miljoen euro naar onze steden en gemeenten gaat. Deze maandag kwam daar nog eens 30 miljoen euro bij voor de aanpak van de kansarmoede. Ik denk dat steden en gemeenten elke maandag gaan uitkijken naar wat er nu nog op hen afkomt.

Mijn vraag gaat hier natuurlijk over die 87 miljoen euro. Die is bedoeld om de cultuur-, sport- en jeugdverenigingen te ondersteunen. Zij hebben natuurlijk ook zware tijden achter de rug door corona en de lockdown. Heel veel evenementen en activiteiten zijn niet kunnen doorgaan, en nochtans hebben ze de inkomsten van die evenementen vaak nodig om hun kassa te spijzen. Doordat dat allemaal geannuleerd is moeten worden, zitten zij met de handen in het haar en weten ze niet hoe ze hun vereniging levend kunnen houden.

Daarom was het zeer goed van de Vlaamse Regering om toch een belangrijk aandeel van het noodfonds te reserveren voor de culturele, sport- en jeugdverenigingen. Men heeft ervoor gekozen om de verdeling van die middelen over te laten aan de lokale besturen – een zeer verstandige beslissing, denk ik. De 87,3 miljoen euro gaat naar de lokale besturen, de driehonderd steden en gemeenten in Vlaanderen. Ondertussen weet elke gemeente en stad wel hoeveel zij gaat krijgen.

Maar natuurlijk zijn er wel wat vragen rond die 87,3 miljoen euro en de verdeling daarvan. Ten eerste: hoe is de verdeling van die 87,3 miljoen euro juist gebeurd? Daar was wat onduidelijkheid over, of dat nu de criteria van het Gemeentefonds waren of niet. Misschien kunt u daar wat duidelijkheid over geven.

Een tweede belangrijke vraag: zijn die middelen effectief geoormerkt? Zijn lokale besturen verplicht om die te gebruiken voor hun sportverenigingen, hun jeugdverenigingen, hun cultuurverenigingen? Of mogen ze daar eigenlijk hun 'goesting' mee doen? Dat is een vraag die heel veel gemeenten zich stellen. Dat is ook een bekommernis van de sector zelf, voor alle duidelijkheid, omdat de cultuursector zwarte sneeuw gezien heeft en nog steeds ziet. Men heeft natuurlijk een beetje schrik dat de lokale besturen hun lokale autonomie, die ons allen dierbaar is, voor een stuk gaan gebruiken om die middelen aan andere dingen te geven. Daar moet voor gewaakt worden. Is er een oormerking, en hoe streng is die? Hoe streng zult u erop toezien of dit gebruikt wordt voor onze verenigingen?

Wanneer zullen de lokale besturen dat geld op hun rekening zien verschijnen?

In het verleden hebt u al heel veel maatregelen genomen om onze lokale besturen te helpen via allerhande best practices. Misschien is dit iets dat overwogen moet worden, omdat de verdeling van die middelen over verschillende verenigingen een delicate oefening is. Er zullen keuzes gemaakt moeten worden. Hoeveel gaat naar elke vereniging? Ik denk dat onze driehonderd steden en gemeenten daarmee zullen worstelen. Om hen daarmee te helpen, kan het wel handig zijn om de best practices te delen met de steden en gemeenten, zodat ze wat houvast hebben als dat nodig is.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Collega Ongena heeft de situatie goed geschetst. Ik zal het dus kort houden.

De verenigingen en hun vrijwilligers zijn de steunpilaren van ons maatschappelijk leven. Veel verenigingen hebben tijdens de coronacrisis hun werking moeten

stilleggen en hun evenementen zijn afgelast. Dat betekent voor veel verenigingen een financiële aderlating.

Het is dan ook goed dat het Vlaamse noodfonds 87 miljoen euro voorziet voor alle sport-, jeugd- en cultuurverenigingen. Dat de middelen doorgestort worden naar de lokale besturen, is ook een goede zaak. Elke stad of gemeente weet perfect wat de noden precies zijn en kan zelf beslissen hoe ze de verenigingen ondersteunt. Minister, het is goed dat u beloofde dat ze de grootst mogelijke autonomie zullen krijgen en dat er zo weinig mogelijk planlast of administratieve verplichtingen zullen worden opgelegd.

Ik heb daarover twee vragen, de ene eerder bestuurlijk-administratief en de andere eerder inhoudelijk.

Zullen er – hoe minimaal ook – voorwaarden worden opgelegd aan de lokale besturen wat betreft de besteding van de Vlaamse middelen voor sport-, jeugd- en cultuurverenigingen? Ik denk aan specifieke rapporteringen, autonomie, de impact van het Cultuurpact, de rol van adviesraden.

Zult u de lokale besturen opnieuw good practices aanbieden? Ziet u nu al goede voorbeelden van hoe lokale besturen hun verenigingen kunnen ondersteunen?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dank u wel, collega's, voor deze vraag. Zoals de heer Ongena zei, heeft de Vlaamse Regering beslist om 87,3 miljoen euro toe te kennen aan de lokale besturen met het doel daarmee de getroffen sport-, jeugd- en cultuurverenigingen te ondersteunen.

Die middelen worden verdeeld op basis van de verdeelsleutel voor de sectorale middelen in die drie sectoren. We geven een deel van dat geld, 3,1 miljoen euro, aan de Brusselse samenleving via de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Er gaat ook een relatief klein bedrag, 134.000 euro, naar vzw 'de Rand'. De rest wordt verdeeld volgens die verdeelsleutel.

Die middelen zijn niet geoormerkt. We volgen daarbij de logica die we gehanteerd hebben bij de inkanteling van de sectorale subsidies. We hebben die toen ook in de algemene pot gestoken. We hebben namelijk gezegd: in plaats van afzonderlijke subsidiekanalen, waarbij lokale besturen plannen moeten opmaken die niemand leest maar wel opgestuurd moeten worden naar Brussel, en daarna verantwoordingsnota's, dikke boeken, die ook niemand bekijkt, schaffen we al die administratieve overlast af. We hebben gezegd: we gooien dat in één pot, het Gemeentefonds, en we vertrouwen op de lokale besturen.

We hebben gezien dat de manier waarop de lokale besturen die middelen dan gebruiken, zeker niet in het nadeel was van de sectoren waarvoor de middelen oorspronkelijk waren bedoeld. Ik heb daar trouwens een paar maanden geleden een communicatie over gedaan. Wij stappen dus opnieuw in die logica. Wij geven dat aan de lokale besturen en vertrouwen erop dat zij daarin het best geplaatst zijn om die middelen op de juiste manier aan te wenden. Wij vragen hun ze aan te wenden voor verenigingen die in de problemen zitten. Het is trouwens de natuurlijke houding van lokale besturen om het lokale verenigingsleven, het kostbare sociale weefsel, te ondersteunen. Zij kunnen dus vrij beslissen. Wij moeten hun daarin geen richtlijnen proberen op te leggen omdat de situaties heel verschillend zijn. Neem een sportclub die van de gemeente een lokaal ter beschikking krijgt. Andere clubs moeten in de private sector een lokaal huren. Het lokaal bestuur zegt dat de clubs die het huisvest geen huur moeten betalen. De club die privaat huurt, moet dat wel doen. Dat is een enorm verschil. De ene club haalt haar inkomsten uit een groot etentje, drie dagen lang, in het voorjaar, vlak in de coronacrisis. Die

club is al haar middelen kwijtgespeeld. De andere club, die dat etentje organiseert in het najaar, heeft nog al haar middelen. Enzovoort. De ene culturele vereniging kan nog optredens doen, de andere kan dat niet meer. De situaties zijn ongelooflijk verschillend. We hebben daar in de schoot van de regering lang over gepraat. We hebben nagedacht over mogelijke criteria. Maar we hebben moeten vaststellen dat de diversiteit zo groot is, dat de lokale besturen daar het beste zelf over kunnen oordelen. We laten hen in vertrouwen over die middelen beslissen.

Tussen haakjes, we hebben ook een beslissing genomen over de armoedemiddelen. Er gaat nog eens 30 miljoen euro naar de lokale besturen: twee enveloppes van 15 miljoen euro. Zo komen we op een totaal van 117,3 miljoen euro. De eerste 15 miljoen euro wordt ter beschikking gesteld van de lokale besturen zonder randvoorwaarden, de tweede 15 miljoen euro, inzetbaar voor een bon, maar ook met heel veel ruimte voor de lokale besturen om zelf te beslissen. Wil dat zeggen dat we dat helemaal niet opvolgen? Neen. We gaan dat monitoren. Op basis van de BBC-boekhouding (beleids- en beheerscyclus) zullen we bekijken wat er is gebeurd, voor Cultuur, voor Jeugd. We moeten bekijken hoe dat gebeurt, maar we zullen ons niet mengen in de beslissingen. Het is een soort van ex-postmonitoring door de Vlaamse overheid.

De vraag wanneer het wordt uitbetaald, is uiteraard belangrijk voor de lokale besturen. De beslissing van de Vlaamse Regering wordt nu vertaald in regelgeving. Daar wordt op dit moment, zoals altijd, hard aan gewerkt. Een amendement op de begrotingscontrole zal hiervoor wenselijk zijn. We mikken erop om die middelen effectief te kunnen uitbetalen in de zomer.

Wij moeten de best practices bij elkaar zoeken. We zullen dat doen op vlaanderenhelpt.be. Daar worden lokale relanceplannen in de kijker geplaatst. Waar nuttig, zullen we daar ook best practices delen die te maken hebben met hoe jeugd-, sport- en cultuurverenigingen worden ondersteund. We zijn op dit moment concrete voorbeelden aan het verzamelen bij gemeenten.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Minister, dank u wel voor uw duidelijke antwoord. Het is heel belangrijk dat steden en gemeenten vandaag heel duidelijk vernemen dat zij vrijheid krijgen, dat men principieel heeft gekozen voor lokale autonomie. Dat is natuurlijk geen grote verrassing, het ligt in het verlengde van de keuzes van de Vlaamse Regering in het algemeen.

U moet een moeilijk evenwicht zoeken. Omwille van de diversiteit moet je dit aan de autonomie laten. Maar langs de andere kant heb je die sector, die zwaar getroffen is en die vreest dat sommige steden en gemeenten het geld zullen gebruiken voor andere zaken. We rekenen daar op de druk die er ongetwijfeld ook van onderuit zal ontstaan in die steden en gemeenten, om daar mee over te waken.

U hebt wel aangegeven dat er een ex-postmonitoring komt via de BBC. Ik denk dat dat een goede zaak is, maar zal dat dan invloed hebben als blijkt dat uit die ex-postmonitoring te veel middelen voor andere zaken werden gebruikt? Is dat gewoon een vaststelling of heeft dat gevolgen? Het is een beetje zoeken naar een evenwicht. Ik denk dat dat gegeven belangrijk is. We moeten de lokale autonomie natuurlijk respecteren, maar de noodkreten uit de cultuursector waren dusdanig groot dat we toch moeten proberen om de druk op de steden en gemeenten hoog te houden om die middelen te gebruiken waarvoor ze dienen. Van onderuit zal die druk wel groot zijn, maar het kan geen kwaad indien dat van bovenuit ook gebeurt, zonder dat we vervallen in planlast. U hebt ernaar verwezen, het was een goede zaak dat de sectorale subsidies destijds zijn afgeschaft. Toch moet er een zekere druk blijven bestaan om die verenigingen enigszins gerust te stellen dat die

middelen hun richting uit komen, want dat was de bedoeling van de beslissing door de Vlaamse Regering.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Bedankt voor uw antwoord, minister. Ik volg u en de heer Ongena dat het inderdaad wat balanceren is. We zijn voor lokale autonomie, maar we moeten natuurlijk de sport- en cultuurverenigingen steunen. Ik ben ook wel benieuwd hoe u gevolg zult geven aan die ex-postmonitoring. Heel concreet: hoe ziet u dat dan op de BBC-jaarrekening? Is dat een aparte post, rekening of veld waarin alle acties moeten worden opgesomd? Wat als daar een gat is? Hoe werkt dat dan precies?

U verwees naar de armoedemiddelen, waarbij twee keer 15 miljoen euro wordt voorzien. Het gaat daarbij eenmaal over 15 miljoen euro zonder randvoorwaarden, waarbij opnieuw die lokale autonomie een rol speelt en waarover dezelfde vragen als die we vandaag stellen naar boven zullen komen. Daarnaast kunnen we over de lokale voucherbonnen op de website van het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB) lezen dat er specifieke afspraken met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) zouden worden gemaakt over hoe we die zullen invullen. Zijn hierover al afspraken gemaakt? Hebt u een timing, want de lokale besturen willen toch graag weten hoe dit in zijn werk zal gaan? Hebt u hierover al een eerste visie? Moeten we aan de Mechelenbon denken die in Mechelen wordt uitgedeeld of zijn dat maaltijdcheques?

De voorzitter: De heer Vandeput heeft het woord.

Steven Vandeput (N-VA): Ik wil de vraagstellers voor hun heel interessante vraag bedanken. Ook dank aan u, minister, voor uw antwoorden. Ik denk dat de Vlaamse Regering nogmaals aangeeft dat ze middelen geeft aan het niveau waar ze het beste kunnen worden aangewend. Dat is inderdaad het lokale niveau. Het is ook belangrijk dat we bereid zijn om de lokale autonomie, die wij binnen deze commissie samen met u zo vaak roemen, naar behoren in te vullen. Er wordt veel vertrouwen gegeven aan de gemeenten om die middelen aan te wenden op de manier die zij het beste kunnen beoordelen. Ik denk dat het ook heel goed is dat u zo snel mogelijk met een presentatie van best practices komt, want het is gemakkelijk gezegd dat de ene vereniging huur moet betalen en de andere niet. Je zit met nominale subsidiëringen, en die zijn nooit evident, niet qua toezicht, maar ook niet qua kader. Ik zou me wat hoeden om te zeggen dat we achteraf zullen optreden, want dan zijn de middelen niet langer vrij. Ik denk dat we in deze commissie vaak met grote woorden over de lokale democratie en dergelijke meer praten. Lokaal is er voor de besturen ten eerste een morele verantwoordelijkheid om de middelen aan te wenden waarvoor ze bedoeld zijn. Het gaat toch over een noodfonds.

Een noodfonds kan ook dienen om bepaalde zaken naar voren te trekken, om dingen die later gepresenteerd werden of misschien uit de meerjarenplanning gevallen waren, opnieuw boven te halen omdat daarmee bepaalde sectoren ondersteund zouden kunnen worden.

Anderzijds zitten wij allemaal – of toch de meesten van ons – ook met een oppositie. Binnen de gemeenteraad moet de oppositie ook zijn taak kunnen vervullen. Als we de democratie hoog in het vaandel dragen, moeten we ook respect hebben voor de gemeenteraad. De lokale besturen die de dienst uitmaken, in welke constellatie dan ook, moeten bereid zijn om aan de gemeenteraad over de aanwending van die middelen rapportage te doen. Er moet daarom niet gestemd worden, maar er zullen toch wijzigingen in de meerjarenplanning moeten komen; er zullen wel momenten genoeg zijn om daarover te discussiëren. Als we een lokale autonomie vertrouwen om de middelen aan te wenden, is het niet raadzaam om

achteraf te zeggen: als u het niet goed gedaan hebt, gaan wij u bestraffen. Dat zou geen goed signaal zijn. Laat ons er wel bij zeggen dat het de bedoeling is dat ze aangewend worden als zijnde een noodfonds, om die sectoren te helpen die bepaald zijn door de Vlaamse Regering, en waarvan we allemaal weten dat die vandaag absoluut een steuntje in de rug kunnen gebruiken.

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (CD&V): Dit is een interessante discussie. Ik denk dat er een heel brede consensus over is om niet te veel controles te doen, ik wil mij daar ook bij aansluiten. Ik ben ervan overtuigd dat heel wat lokale besturen dit als een stimulans zien om wellicht vanuit eigen middelen nog iets extra te doen voor die verenigingen en andere initiatieven. We moeten niet angstig zijn dat die Vlaamse middelen naar rioleringswerken gaan. Ik ben ervan overtuigd dat in elke gemeente deze middelen naar verenigingen gaan en wellicht nog aangevuld worden vanuit eigen middelen.

Minister, we zitten in veel lokale besturen ook aan wijzigingen van het Rechtspersonenregister (RPR) en ook in de onderhandelingen hoe die lokale stimuli vertaald kunnen worden naar extraatjes voor het personeel. Je hebt dan de ecocheques, de cultuurcheques, de lokale koopbon. U weet ook dat de fiscale vrijstelling daar wat scherp is: voor de lokale koopbon is dat 40 euro, voor de cultuurcheque 100 euro en voor de ecocheque 200 euro. In deze tijd waar iedereen zijn best doet om ook de lokale economie te ondersteunen, vraag ik mij af of we daar niet een zekere gelijktrekking moeten doen, zodat die fiscale vrijstelling van de lokale koopbon ter stimulering van de lokale economie verhoogd kan worden en op zijn minst gelijkgetrokken met de ecocheques.

De voorzitter: De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneeckhout (Groen): Ik heb vorige week al gezegd dat het een goede zaak is dat deze keuze gemaakt wordt en dat er zo veel middelen vrijgemaakt worden voor het verenigingsleven. Ik was in het begin wat bezorgd of het duidelijk genoeg zou zijn voor wie deze middelen bedoeld zijn. Als mensen een beetje op de aardbol leven, hebben ze intussen wel gehoord dat dit echt wel bedoeld is voor het verenigingsleven. Ik maak me ook geen al te grote zorgen. In de meerderheid van de plaatsen zal er wel genoeg druk zijn van onderuit, van de verenigingen zelf, om die middelen op de juiste manier in te zetten, en zullen de lokale besturen in de overgrote meerderheid daar wel hun verantwoordelijkheid nemen. Ik maak me ook niet de illusie dat er toch een aantal grensgevallen gaan zijn, dat er wat debat is, maar dat zij dan zo in de democratie. We zullen daar dan te gepasten tijde wel de opvolgingsvragen over stellen.

Ik vind het goed dat er best practices aangereikt zullen worden. Ik heb een specifieke vraag over de verdelingscriteria van deze middelen. Er wordt voor gekozen om dat te doen op basis van de vroegere verdeling van de geormerkte middelen voor Jeugd, Cultuur en Sport, net voor de inkanteling in het Gemeentefonds. Eigenlijk dateert die inkanteling van 2016. Ik denk dat die middelen in heel grote mate op een redelijk evenwichtige manier verdeeld zullen worden. Er zit natuurlijk wel een lange periode tussen 2016 en 2020. Het lokale beleid kan bijgestuurd zijn. De lokale realiteit kan veranderd zijn. Het is een beetje grappig dat een verdeling die we zelf niet meer opportuun achten en niet meer updaten, nu gehanteerd wordt om coronamiddelen te verdelen. Hoe kijkt u daarnaar? Komt er op termijn een andere maatstaf voor een legitieme verdeling van die middelen? Denkt u dat er problemen of malversaties kunnen zitten in de huidige verdeling? Ik heb begrepen dat er wel een antwoord is voor de faciliteitengemeenten. Ik schrok eerst wat van de middelen die zij krijgen, maar zij krijgen dat via vzw 'de Rand'. Dat is dus wel een oplossing. Denkt u dat die verdeling op de best mogelijke manier gebeurd is?

Voor alle duidelijkheid: dit is een oprechte vraag, geen suggestie dat dit niet het geval is.

De voorzitter: Mijnheer Vaneekhout, ik ga ervan uit dat alle vragen die in deze commissie gesteld worden, oprecht zijn.

De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (sp-a): Ik vind het ook een heel boeiende vraag van de twee collega's. Ik wil ook mijn appreciatie uitdrukken, minister, over het feit dat die middelen ter beschikking worden gesteld van de lokale besturen. Ik heb het dan niet alleen over de middelen voor de cultuur-, sport- en jeugdverenigingen maar ook over de gisteren aangekondigde middelen voor onder andere armoedebestrijding. Ik vind het bijzonder positief dat dat gebeurt. Ik vind het ook wel belangrijk dat er op een indirecte manier richtlijnen ter beschikking gesteld worden van lokale besturen, aan de hand van best practices, om suggesties te doen voor de inschakeling van die middelen. Want niet alle lokale besturen hebben evenveel ervaring met bijvoorbeeld de afgelasting van bepaalde evenementen. Er werd daarnet ook gezegd dat elke situatie verschillend is. De ene vereniging huurt, de andere niet. Ik denk dat het ook niet de bedoeling kan en mag zijn om alles in regeltjes te gieten. Dat mag absoluut niet het geval zijn. Er moet vrijheid en mogelijkheid tot interpretatie zijn voor de lokale besturen. Er moet altijd respect zijn voor de lokale autonomie.

Ik sluit me aan bij het pleidooi van de collega's Ongena en Warnez inzake de ex-postmonitoring. Er moet voor gezorgd worden dat die middelen terecht komen op de plaats waarvoor ze bedoeld zijn.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dank u wel, collega's, voor de vele vragen, suggesties en beschouwingen. Laat me beginnen met te zeggen dat voor mij de keuze om te vertrouwen op de lokale besturen geen moeilijke afweging is. Voor mij is het evident dat ik daar vertrouwen in heb. Ik denk dat zij het dichtst bij de burger staan, dat zij een sterke bestuurslaag zijn en dat de mensen die daarin werken en die het dichtst bij de burger staan en het verenigingsleven het best kennen, trouwens het meest verantwoording moeten afleggen. Ik heb dus weinig of geen problemen om te zeggen: voor mij is het de evidentie zelf dat wij vertrouwen op onze lokale besturen.

Ik wil nog even schetsen hoe uiteenlopend de situaties kunnen zijn. In mijn stad zijn er theatergezelschappen die subsidies krijgen en gehuisvest worden door de stad. Die behouden hun subsidies en moeten geen huur meer betalen. Ik ken een amateurtoneelgezelschap – waar een Mechels schepen overigens deel van uitmaakt – dat privaat huurt en geen subsidies krijgt. Het gezelschap leeft eigenlijk van de inkomsten van de optredens en van de cafetaria, waar mensen zich verplicht voelen vele uren te blijven zitten en te consumeren, of de voorstelling nu goed of slecht was.

Die tweede vereniging zit in zware problemen. De eerste vereniging heeft geen problemen en blijft buiten schot. En zo kan ik honderden concrete voorbeelden aanhalen van waar de ene het moeilijk heeft en de andere niet. Iedereen die lokaal verankerd is, kent dat. Je kunt proberen regels te bedenken, maar je zult op het lokale niveau maatwerk moeten doen.

Ik heb niet alleen vertrouwen in de lokale autonomie, ik heb nog meer vertrouwen in de lokale democratie. Ik zit nu in de meerderheid, maar mocht ik oppositie-raadslid zijn, wat ik ooit ben geweest, dan zou op dezelfde dag dat de Vlaamse overheid 87,3 miljoen euro aan lokale besturen geeft mijn mail vertrekken naar alle lokale verenigingen om te zeggen dat er goed nieuws is: 'Ons stads- of

gemeentebestuur krijgt zoveel euro van Vlaanderen om de verenigingen die het moeilijk hebben te ondersteunen. Laat mij alstublieft weten of u het moeilijk hebt, waarom en hoe moeilijk u het hebt, want ik ga uw dossier verdedigen in de gemeenteraad.' En ik zou als actief oppositielid nog een stap verder gaan: ik zou die verenigingen bezoeken, want het zou voor mij een mogelijkheid zijn om eens niet met mijn verkiezingspropaganda aan de deur te komen, maar om als een betrokken lokaal gemeenteraadslid te gaan luisteren naar de noden van het lokale verenigingsleven. Ik zou dat lokale verenigingsleven in nood beter leren kennen, en ik zou met een onderbouwd dossier naar de pers en naar de gemeenteraad kunnen gaan, en naar het schepencollege. Zo zou ik dat proberen aan te pakken. Ik zou misschien met de andere partijen van de oppositie proberen een extra gemeenteraad bijeen te roepen. Voor mij zou dat in een constructieve, opbouwende sfeer gebeuren, om te zoeken naar oplossingen. Dat zou bijdragen aan de levendigheid van het lokale debat. Ik geloof dus in de lokale democratie. Mensen die op de meerderheidsbanken zitten, hebben het vandaag misschien moeilijker dan wie op de oppositiebanken zit. Want in de meerderheid moet men de keuzes maken en men zal sommigen gelukkig maken en anderen minder. Met de middelen die men krijgt, zullen niet alle noden kunnen worden gelenigd. Voor iemand in de oppositie is dat gemakkelijker, want hij moet die moeilijke keuzes niet maken. Hij moet alleen het probleem voldoende helder naar voren brengen. Geef mij maar de oppositie op lokaal niveau, zou ik bijna durven te zeggen.

Wij gaan monitoren. Wij moeten daar geen nieuwe regels voor maken. In de BBC zeggen de begrotingsartikels voldoende duidelijk wat naar Jeugd, Cultuur en Sport gaat. En wat gaat de vergelijkingsbasis zijn? Lokale besturen hebben een meerjarenplanning gemaakt. Ze hebben de bedragen die zij wensen te spenderen vastgelegd. Zij hebben die begroting gemaakt voor corona. Wel, wij zullen volgend jaar kunnen zien hoeveel zij nu meer hebben gegeven aan Sport, Jeugd en Cultuur dan in hun oorspronkelijke begroting was ingeschreven. En als ik een goed oppositie-raadslid zou zijn, dan zou ik, mocht er niet meer zijn uitgegeven dan aanvankelijk begroot was, vragen waar dat geld van Vlaanderen naartoe is gegaan. 'Show me the money!' Dat is het debat dat moet worden gevoerd op lokaal vlak. Wij moeten ervoor zorgen dat die monitoring helder en overzichtelijk gebeurt. Wij moeten dat samenbrengen en – om het wat negatief te zeggen – 'shamen' en 'blamen'. Maar nogmaals, ik heb er vertrouwen in dat het overgrote deel van de lokale besturen dat goed gaat doen. Wij gaan dus niet achteraf optreden en sanctioneren. Collega Vandeput heeft gelijk: dan is het geld al uitbesteed. Dat gaan we absoluut niet doen. Dat is ook niet de houding die ik als minister van Binnenlands Bestuur wens aan te nemen ten aanzien van de lokale besturen. Ik heb mijzelf de gouden regel gesteld dat ik geen keizer-koster wil zijn. Na twintig jaar burgemeesterschap weet ik hoe irritant dat is voor mensen die het op het lokale niveau vaak beter weten dan diegenen die soms in Brussel te veel in die ivoren toren zitten waar ik nu zelf in zit.

Mijnheer Van den Heuvel, ik kom tot uw vraag over de verschillende systemen waarbij men vouchers of andere dingen geeft aan lokale besturen, met verschillende aftrekposten. Dat is een federale aangelegenheid. Dat is deel van onze staatsstructuur, van onze constitutionele orde – sommige collega's zullen 'wanorde' zeggen, maar ik zeg 'orde'. Daar kunnen wij dus niet zelf over beslissen. Wel zijn we samen met de VVSG en het ABB aan het kijken hoe we voor de specifieke 15 miljoen euro om armoede en lokale middenstand bij elkaar te brengen, een zo eenvoudig mogelijk systeem kunnen maken, zo breed mogelijk, zodat we niet opnieuw het warm water moeten uitvinden en je geen twee verschillende systemen hebt in de gemeenten, maar je ze op elkaar kunt enten. Dat is het meest eenvoudige en het gemakkelijkste.

Collega Vaneeckhout, u zegt dat dat is verdeeld op basis van de vroegere verdeelsleutels die werden ingekanteld en nu weer worden gebruikt. U vraagt of dat wel een goed systeem is en of we niets anders moeten bedenken. Ten eerste: we

gebruiken dat natuurlijk nog wel: elk jaar wordt een deel van de gelden van het Gemeentefonds verdeeld op basis van die verdeelsleutels. Die tellen mee, die worden nog gebruikt. Wij hanteren die verdeelsleutel nog altijd, ook vandaag.

Ten tweede: is er een betere denkbaar? Ongetwijfeld. Vanuit het perspectief van mijn stad Mechelen is er een veel betere denkbaar en vanuit het perspectief van uw gemeente is er ook een veel betere denkbaar. Ik zie collega D'Hose uit Gent. Mochten we mevrouw D'Hose uit Gent de volledige vrijheid geven om een 'objectieve' verdeelsleutel te maken, dan denk ik dat Gent daar heel goed uit zou komen, andere gemeenten misschien iets minder goed. U begrijpt waar ik naartoe wil. Als wij morgen een nieuwe, niet-bestaande verdeelsleutel moeten zoeken om 15 miljoen euro te verdelen, dan denk ik dat we al voorbij de nieuwe piek zullen zitten nog voor we het geld verdeeld hebben. Ik denk dat we er wijs aan heb gedaan, en u zou in onze plaats exact hetzelfde hebben gedaan.

Is er in de toekomst een nieuwe verdeelsleutel te bedenken? Moeten we het Gemeentefonds niet ooit eens herdenken? Moeten we die stromen ooit eens niet opnieuw bekijken? Ik ben er absoluut van overtuigd dat we naar een eenvoudiger en transparanter systeem moeten gaan, maar dat is een huzarenstuk waar alles aan alles gekoppeld is, waarbij je weet waaraan je begint maar niet waar je eindigt. Ik heb het al vaak meegemaakt. Toen ik burgemeester was, ben ik sommige verdeelsleutels tegengekomen die totaal onrechtvaardig waren, bijvoorbeeld voor de manier waarop de politie wordt gesubsidieerd in ons land. Dat is een verdeelsleutel uit de jaren 90, die op geen enkele manier nog verdedigbaar is als je er dieper over nadenkt. Maar een dergelijke verdeelsleutel veranderen, kun je alleen maar als je veel extra geld hebt, want niemand mag verliezen, er mogen alleen maar winnaars zijn. Dat is een boeiende discussie, maar die moeten we een andere keer eens veel grondiger en uitgebreider voeren.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Minister, dank voor uw basiscursus – het was eigenlijk al een cursus voor gevorderden – lokale democratie en lokaal oppositie voeren. Daarmee hebt u al goed geantwoord en misschien al heel veel lokale meerderheden de daver op het lijf gejaagd omdat ze nu heel kritische oppositie verwachten. Ik zie de voorzitter al neen schudden. Ik ken natuurlijk de situatie in Dessel niet, maar op andere plekken zal de oppositie zeker zijn werk doen. Er is blijkbaar ook hoop voor de oppositie in Mechelen, want u hebt misschien zin om daar in de oppositie te gaan zitten. Wel, u kennende, denk ik dat dat valse hoop is. Ik denk dat ze daar niet te veel op moeten rekenen.

U geeft in ieder geval geen valse hoop aan onze lokale besturen met uw nieuwe geloofsbelijdenis in de lokale autonomie. Ik denk dat het ook een terecht keuze is, waar geen misverstanden over moeten bestaan, om de lokale autonomie ten volle te laten spelen en de lokale democratie haar werk te laten doen. Ik heb zelf ook al aangegeven dat de druk van onderuit zeer groot zal zijn om erover te waken dat die middelen bij de juiste mensen terechtkomen. Laat ons niet vergeten dat het een heel goede zaak is dat de Vlaamse overheid bijna een derde van het hele noodfonds geeft aan de verenigingen, aan onze culturele verenigingen, onze jeugdverenigingen en onze sportverenigingen. Zij hebben zwarte sneeuw gezien. Door nu daarvan bijna een derde te voorzien voor de lokale besturen, geven we dat kloppend hart van Vlaanderen – want dat zijn onze verenigingen toch – de kans om nog een jaar te blijven kloppen. Dank aan de Vlaamse Regering en aan u, minister, voor die extra middelen.

De voorzitter: Minister, als ik u gerust mag stellen: bij ons heeft de meerderheid beslist om donderdag hierover een gemeenteraadscommissie samen te roepen en wij nodigen daar ook de oppositie op uit.

Minister Bart Somers: Dat is mooi, heel mooi.

Brecht Warnez (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, het was een goed debat, waar we veel uit hebben geleerd. Ik heb ondertussen ook geleerd dat de minister niet alleen een goede minister kan zijn maar ook een goed oppositieraadslid zou zijn. Het enige wat ik nog niet helemaal weet, is hoe die lokale vouchers voor de kwetsbare gezinnen precies in elkaar zullen zitten, maar ik ga ervan uit, minister, dat daar nog gesprekken over moeten volgen met onder andere de VVSG.

Ik eindig met wie ik begonnen ben: de vrijwilligers en de verenigingen. Zij zijn onze steunpilaren. Het is goed dat we dat fundament nu versterken. Dank u wel.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.